
УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність дослідження проблематики інтеграції України до Європейської Спільноти обумовлена зовнішньополітичним курсом нашої держави, об'єктивними реаліями регіонального і транскордонного співробітництва та новими викликами після розширення ЄС.

Виступаючи з доповіддю на засіданні Верховної Ради України на початку 2006 р., Президент В.Ющенко говорив: «Наріжним каменем української зовнішньої політики стала стратегія повноцінної і повномасштабної інтеграції до Європейського Союзу... Україна бачить своє майбутнє у колі європейських країн» [1]. Особлива увага була приділена проблематиці регіонального лідерства України [2].

Просування України до СОТ ми розглядаємо крізь призму практичних кроків державних інституцій з урахуванням балансу інтересів сусідів України – країн - членів ЄС, використання їх досвіду на шляху євроінтеграції. У статті акцентується увага на тому, що поряд з інтересами України, її інтеграційний курс має велике значення і для Європи.

Забезпечення регіональної стабільності та безпеки, активна демократизація регіону, високий рівень контролю за кордонами - важливі кроки на шляху реалізації Україною курсу на інтеграцію до ЄС. Саме тому актуальність статті обґрунтовується глобальними передумовами впливу євроінтеграційного курсу на стан справ у нашій державі. Ці передумови такі:

По-перше, місце України в геополітичному вимірі. Адже вона, п'ята за кількістю населення і перша за розмірами території, знаходиться в центрі Європи і має спільний кордон з Росією, Білоруссю, Молдовою, країнами ЄС - Польщею, Словаччиною, Угорщиною та іншими державами, значний економічний базис у різних сферах науки, техніки, озброєння та всесвітньо визнаний інтелектуальний і науко-

во - технічний виробничий потенціал, великий споживчий ринок, інші чинники геополітичного значення, історичні і культурні передумови для участі у західноєвропейському економічному просторі;

по-друге, відбулося розширення ЄС, після чого зона впливу Європейської Спільноти вперше наблизилась до західних кордонів України. Змінився ландшафт Європи по кордонах, внаслідок чого Україна опинилася за штучно створеними розподільчими лініями на Європейському континенті. Якщо до 2004 р. Україна мала рівноправні взаємовідносини з країнами-сусідами, то після входження їх в ЄС кожна з них по відношенню до нашої держави виступає як складова частина надпотужного економічного блоку з населенням 325 млн. чол. і ВВП ьлизько 9 млрд. доларів;

по-третє, відповідне послаблення зовнішньополітичного впливу Росії на Україну. Про це свідчать невдале врегулювання Придністровського конфлікту, результати виборів у Молдові та Абхазії, а також окремі протиріччя в українсько-російських відносинах. Напруга, що зародилась в 2004 р. відносно о. Тузла, переросла в 2005 р. в «газову», «м'ясо-молочну», «трубну» кризи, загострення відносин з Придністровською республікою [3].

Розширення ЄС й виникнення спільного українсько-евросоюзівського кордону об'єктивно зумовити для України сприятливу ситуацію, відкриваючи для неї додаткові інтеграційні можливості, як на регіональному й міжрегіональному, так і на загальноєвропейському рівнях. Але найбільш стимулюючим євроінтеграційним фактором українського зовнішньополітичного курсу стала Помаранчева революція. Вона змінила ставлення ЄС до євроінтеграційних прагнень України.

Сутність цієї зміни полягає в тому, що відтепер європейці починають локалізувати Україну як країну, що розташована не просто «на сході», а «на сході Європи», визнаючи її невід'ємною складовою єдиного європейського цивілізованого й політичного простору, тобто «своєю». Тому так

званий іміджевий фактор починає працювати на користь Україні [4].

Ці висновки, на нашу думку, є базовими при дослідженні складових євроінтеграційного курсу України, в тому числі й аналізу стану справ з виконання критеріїв вступу до Світової організації торгівлі (СОТ). Особливу вагу ця проблематика набула після грудневого 2005 р. саміту «Україна-ЄС», де наша держава отримала визнання держави з ринковою економікою. Після цього дорога України до ЄС пролягає через набуття членства в СОТ.

Мета даної статті - проаналізувати стан справ з виконання Україною критеріїв вступу до СОТ, дослідити шляхи активізації євроінтеграційних процесів і виробити окремі рекомендації щодо прискорення цієї роботи. Об'єктом і предметом дослідження є нормативно - правова база України, нові законопроекти, прийняття яких є необхідною умовою вступу до СОТ.

Не претендуючи на вичерпний аналіз проблематики, в статті окреслюються базові аспекти, параметри, підходи до реалізації названих критеріїв. У нашому баченні СОТ – організація, заснована на спільних інституційних основах, нормах і цінностях. Вона особлива, глобальна торговельно-економічна система, що функціонує завдяки постійному пошуку компромісу між усіма державами-учасницями.

Наводячи окремі важливі показники економічного стану інвестиційної привабливості України, геополітичні чинники, автор спробував ілюструвати фактичний матеріал, який свідчить, що інтереси нашої держави поряд з пріоритетністю євроінтеграційного курсу до ЄС - потребують зовнішньополітичного і економічного балансу за рахунок підтримання взаємовигідних відносин із країнами Центральної та Східної Європи, в першу чергу з Росією, яка історичними, економічними, соціально-політичними вимірами завжди була близька Україні.

Джерельна база дослідження має потужне нормативно - правове підґрунтя. Так, 14 липня 1993 р. Україна приєд-

налась до «Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями» [5], яка разом з двома протоколами стала частиною національного законодавства України.

Загальноправові, базові положення щодо євроінтеграційного курсу України виписані в «Угоді про партнерство та співробітництво (УПС)» [6], від 14.06.1994 р., яка набула чинності 01.03.1998 р. після її ратифікації 15 державами - членами ЄС.

Важливість даної угоди в тому, що вона передбачає співробітництво з широкого кола політичних, торговельних, гуманітарних питань тощо. Відповідно до її положень, утворені і діють на постійній основі Рада з питань співробітництва, Комітет з питань співробітництва, а також Комітет з парламентського співробітництва між Україною та ЄС. Сформувався механізм регулярного політичного діалогу, який відбувається в рамках щорічних самітів «Україна - ЄС» за участі Президента України та керівництва Євросоюзу і засідань Ради та Комітету з питань співробітництва.

Важливим джерелом дослідження є «Стратегія інтеграції України до ЄС» [7]. Її основна мета - адаптація України до Європейських реалій, перетворення інтеграції в генератор внутрішніх змін у державі та виживання в конкурентному міжнародному середовищі. Завдання з реалізації Стратегії чітко виписані у «Програмі інтеграції України до ЄС» [8], в якій передбачені конкретні періоди, як з короткотерміновими пріоритетами (2000-2001), середньостроковими (2002-2003 рр.) так і довгостроковими (2004-2007рр.) термінами інтеграції України до СOT.

Комплексні заходи нормативно-правового забезпечення інтегрування України до ЄС передбачені у Посланні Президента України на першій сесії Верховної Ради 4 скликання 18.06.2002 р. – «Європейський вибір»[9].

В плані розгляду проблематики слід виділити розділ 10 названого документа: «Зовнішньоекономічна стратегія»,

де передбачались практичні кроки просування України до СОТ, а саме:

- 2002-2003 рр. - набуття членства в СОТ;
- 2003-2004 рр. - проведення переговорного процесу та підписання Угоди про асоціацію України з ЄС та переговорів щодо створення зони вільної торгівлі та інші кроки.

В той же час, незважаючи на наявність потужних намірів, зафіксованих у документі «Європейський вибір», на жаль, більшість із запланованих кроків України до ЄС залишаються лише декларативними заявами, що негативно впливає як на імідж держави, так і на темпи євроінтеграції.

Більш реальні перспективи євроінтеграції до ЄС, з урахуванням об'єктивного стану речей, проголошені Президентом України В.Ющенком у Доповіді - Посланні Верховній Раді «Про внутрішній і зовнішній стан України у 2005 році»[10].

Поряд з нормативно-правовими документами, євроінтеграційний курс України знаходиться в центрі уваги вчених-політологів, дипломатів, журналістів. Цінними, на наш погляд, є висновки і рекомендації, що містяться у виданні Національного інституту стратегічних досліджень[11], де розкриті складові механізму інтеграційних процесів, чітко обґрунтовуються стратегічні пріоритети зовнішньої політики і наводяться потужні аналітичні матеріали з проблем євроінтеграції нашої держави.

Багато цінного з проблематики дослідження міститься у монографії «Іноземні інвестиції в Україні»[12], де вперше досліджені багатовекторні аспекти інвестиційної привабливості економіки України і розкрито систему інвестиційного клімату та законодавче забезпечення процесу залучення інвестицій.

Досить змістовно проблематика інтеграційних процесів розгорнута в монографії «Міжнародні інтеграційні процеси сучасності»[13]. Автори даної роботи зуміли збалансовано подати об'єктивний аналіз інтеграційних намірів України

як по «західному», так і «східному» зовнішньополітичному вектору регіонального співробітництва.

Інтеграційним перспективам України присвячене аналітичне видання «Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО» [14], де згруповані «позитиви» та «негативи» кожного із критеріїв вступу в названі організації з часів отримання незалежності нашої держави до 2005 року.

Різносторонні аспекти, форми та методи реалізації євроінтеграційного курсу України знайшли своє місце у роботах вчених, що друкуються у випусках «Аналітичного щоквартальника» [15], під редакцією Дергачова О.В. Для нас корисними стали публікації І.Бураковського, О.Ковальнової, Г.Яворської, О.Плотнікова, С.Фоміна, О.Сушка, В.П'ятницького.

Універсальним, з нашої точки зору, є підручник з проблематики СОТ [16], в якому детально досліджуються складові процесу і етапи підготовки до вступу в СОТ, переваги і недоліки членства України в цій організації.

Цікавими і змістовними є публікації на тему пріоритетності євроінтеграційного курсу України, що регулярно друкуються в щотижневику «Дзеркало тижня» [17], газеті «Урядовий кур'єр» та інших виданнях.

Вагомі зрушення в нормативній базі відбулися тільки в 2005 році, коли парламент прийняв основний пакет "гармонізаційних законів". За експертними оцінками Кабміну, сьогодні законодавство України гармонізоване з вимогами СОТ на 90%. Тому, з ряду причин, припинення цього процесу на такій стадії може привести до небажаних наслідків для економіки [18].

Аналіз стану справ щодо реалізації критеріїв і угод, виконання яких є необхідним для вступу в СОТ, свідчить, що за роки незалежності в Україні проведена відповідна робота. Особливо активно вона помітна в останній рік після демократичної Помаранчевої революції.

Слід зазначити, що упродовж останніх років шлях щодо інтеграції в СОТ мав як успіхи, так і значні невдачі. Аналізуючи їх, є підстави констатувати, що нині наша держава поступово наближається до вимог до країни-члена СОТ. Характерно і те, що на нинішні держави-члени СОТ припадає приблизно 65% обсягу експорту та майже 45% усього імпорту України [19].

У 2005 р. активізували роботу раніше створені євроінтеграційні структури України: Міністерство економіки і європейської інтеграції; Державний секретар з питань європейської інтеграції; парламентський Комітет з питань європейської інтеграції [20]. Названі структури сприяють інтенсифікації руху України до ЄС, СОТ, поліпшенню контролю за процесом гармонізації законодавства України із законодавством ЄС.

Аналіз показує, що всі критерії для вступу в СОТ у своїй основі містять вимоги, перш за все, стабільного внутрішньо-політичного та внутрішньо-економічного розвитку країни-кандидата. Членство в СОТ неможливе без стабільного розвитку політичної ситуації в державі, прозорості владного механізму, чіткого функціонування інституцій демократії, забезпечення дотримання прав та свобод людини, розвитку громадянського суспільства. Не менш важливими критеріями членства є і стабільний розвиток економічної ситуації в країні-кандидаті.

Глибока поінформованість суспільства та усвідомлений вибір кожного громадянина також мають стати основою впевненого руху України до міжнародних структур. Не маючи свідомої підтримки громадськості, жоден політик чи дипломат не може розраховувати на успіх у такій важкій та важливій справі, якою є повноцінна інтеграція нашої країни до співтовариства найрозвинутіших держав світу.

Відомо, що **Світова організація торгівлі (СОТ)** - є результатом багаторічного встановлення системи глобальних правил міжнародної торгівлі, спрямованих на створення вільного, передбачуваного і прийняттого для учасників

середовища, в якому здійснюються міжнародні економічні зв'язки. Після укладення, в 1947 р., Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ), Світова організація торгівлі (яка формує глобальну систему економічного регулювання) була створена лише в 1994 році, за результатами Уругвайського раунду переговорів.

Станом на листопад 2004 членами СОТ були 148 держав, на долю яких припадає понад 95 % світової торгівлі, майже 85 % світового валового національного продукту та понад 85 % населення світу. Серед членів СОТ - практично всі пост-соціалістичні держави Центральної та Східної Європи: Румунія, Словаччина, Угорщина, Чехія (усі з моменту заснування СОТ 01.01.1995), Польща (01.07.1995), Словенія (30.07.1995), Болгарія (01.12.1996), Албанія (з 08.09.2000), Хорватія (30.11.2000), а також азійські країни : Монголія (29.01.1997) та Китай (11.12.2001). Серед держав колишнього СРСР у складі СОТ вже перебувають Киргизія (20.12.1998), Латвія (10.02.1999), Естонія (13.11.1999), Грузія (14.06.2000), Литва (31.05.2001), Молдова (26.07.2001) [21]. Це свідчення того, що СОТ набула глобального характеру. Вона перетворилась на провідну міжнародну економічну організацію, членство в якій є практично обов'язковою умовою для будь-якої держави, що прагне інтегруватися у світове господарство.

Набуття членства в СОТ відбувається за єдиною процедурою, виробленою протягом 1996-2001 рр. Кожен новий член СОТ бере на себе зобов'язання дотримуватися встановлених принципів при реформуванні національного торговельного режиму, що стає більш передбачуваним, прозорим і відкритим.

Важливим показником руху до СОТ є результати виконання критеріїв, які є умовою для вступу. Головною умовою для набуття членства в СОТ України є зобов'язання приєднатись до системи її угод і зобов'язань. Основні угоди, що є і критеріями для вступу в СОТ - наступні [22], це:

1. Марракешська угода про заснування Світової організації торгівлі (Угода СОТ) від 15 квітня 1994 року.

2. Багатосторонні угоди з торгівлі товарами (додаток 1А угоди СОТ), що включають: Генеральну угоду з тарифів і торгівлі 1994 року (ГАТТ 1994); Угоду про сільське господарство; Угоду про застосування санітарних та фітосанітарних заходів; Угоду про текстиль та одяг; Угоду про технічні бар'єри у торгівлі; Угоду про процедури ліцензування імпорту⁷; Угоду про субсидії та компенсаційні заходи; Угоду про захисні заходи та інші.

Аналізуючи названі угоди, є підстави стверджувати, що всі вони слугують проведенню системних реформ в економіці країни-члена та сфери її державного регулювання, спрямованих на економічну лібералізацію, впровадження конкурентного середовища, чітких, прозорих та узгоджених з міжнародним правом норм економічного регулювання.

Серед названих угод, на наш погляд, особливе місце займає Генеральна угода з тарифів і торгівлі 1994 року (ГАТТ 1994) [23], яка складається з 3 частин:

- у частині I (Стаття I та II) викладено основні зобов'язання, які мають виконуватися усіма договірними сторонами - положення режиму найбільшого сприяння та Розклади тарифних поступок. Поправки до цих статей можуть бути внесені тільки в разі прийняття одностайного рішення усіма договірними сторонами;
- частина II (Статті III по XXIII) містить комплекс торговельних правил;
- у частині III (Статті XXIV по XXXV) розглядаються, насамперед, умови застосування Генеральної угоди, приєднання та виходу з неї, процедури внесення поправок тощо.

Важливе місце в ГАТТ відводиться базовим торговим режимам, які включають:

а) загальний режим найбільшого сприяння, який полягає в тому, що якщо одна країна надає іншій більш сприятливий режим доступу на свій ринок, наприклад шляхом зниження митних ставок на певний товар, то вона одночасно та безумовно надає такий же режим іншим країнам;

б) національний режим щодо внутрішнього оподаткування та регулювання. Він застосовується щодо: внутрішніх

податків, наприклад, акцизних зборів, ПДВ, законів, правил, вимог, пропозицій щодо продажу, купівлі, транспортування або використання товарів;

в) митні союзи та зони вільної торгівлі тощо.

Заслуговує на увагу досвід, на шляху до СОТ, країн Вишеградської четвірки (Польщі, Словаччини, Чехії, Угорщини), їх співпраця з Україною. Завдяки цьому товарообіг товарами та послугами лише за 6 місяців 2003 р. склав [24]:

- з Польщею - 760,7 млн. дол. США, зростання порівняно з аналогічним періодом 2002 року на 59%;
- зі Словаччиною - 276,6 млн. дол. США, зростання порівняно з аналогічним періодом 2002 року на 18%;
- з Чехією - 217,5 млн. дол. США, зростання порівняно з аналогічним періодом 2002 року на 17%,
- із Угорщиною - 494,5 млн. дол. США, зростання порівняно з аналогічним періодом 2002 року на 4,4%.

На даний час Україна виконала такі складові критеріїв на шляху інтеграції в СОТ[25]:

- прийнято низку важливих законів щодо СОТ, а саме: Митний кодекс України; Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України; Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україні"; Закон України "Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб-підприємців"; Закон України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних"; Закон України "Про телекомунікації"; Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про метрологію та метрологічну діяльність" (нова редакція); Закон України "Про державну підтримку сільського господарства України" (№ 1877-IV) (визначає основи державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку) та інші;

- узгоджені зобов'язання з лібералізації послуг у таких секторах ринку, як: юридичні, комп'ютерні, дослідницькі, послуги з ренти та лізингу, будівельні, дистриб'юторські, освітні, послуги з охорони довкілля; туристичні та послуги,

пов'язані з організацією відпочину, культури та спорту, поштові та транспортні послуги. У цих секторах вже створена відповідна законодавча база.

- підписано 25 протоколів з країнами-членами про взаємний доступ на ринки товарів та послуг: Мексикою, Уругваєм, Грузією, Канадою, Латвією, Новою Зеландією, Республікою Корея, Словенією, Індією, Угорщиною, Європейським Союзом, Чеською Республікою, Словаччиною, Болгарією, Кубою, Польщею, Ізраїлем, Бразилією, Естонією, Таїландом, Швейцарією, Малайзією, Парагваєм, Литвою, Аргентиною. Переважно завершено переговори з 40 країнами, які є членами Робочої групи, що розглядає заявку України на вступ до СОТ. Значною мірою узгоджено тарифи на митні позиції, які стосуються доступу товарів та послуг на ринки. Це важливо, тому що названі заходи передбачені стандартною процедурою, яку проходять всі країни, бажаючі приєднатися до найбільшого, спільного ринку товарів і послуг [26].

Активна робота Парламенту України, Міністерства закордонних справ та інших державних інституцій з розгляду і прийняття законопроектів щодо вступу в СОТ дозволила Україні отримати вагому підтримку ЄС. 1 грудня 2005 року під час проведення 9 саміту "Україна - ЄС" в Києві наша країна отримала статус держави з ринковою економікою [27].

Оцінюючи роботу грудневого саміту 2005 р. Президент України Віктор Ющенко сказав наступне: «На мій погляд це найуспішніший саміт із проведених Україною та ЄС... Ми переживаємо надзвичайно важливий етап у відносинах між Україною та Європейським Союзом... Наша стратегічна мета - інтеграція до ЄС, і Україна робить все можливе, щоб у рамках цієї стратегічної цілі, передусім громадяни ЄС, вбачали в українському членстві не додаткові проблеми, а нові переваги... Ми переконані, що Україна є невід'ємною частиною політичної, економічної і культурної Європи [28]».

В той же час, враховуючи важливість вступу України до СОТ, на наш погляд, слід зробити акцент як на позитивні так і на негативні наслідки членства) України в СОТ [29]. До позитивних наслідків вступу в СОТ слід віднести наступне:

а) для виробників: отримання полегшеного доступу до світових ринків товарів, послуг, технологій, капіталів; отримання міжнародно визнаних прав для захисту національних економічних інтересів на цих ринках (відповідно до норм і правил СОТ); поживлення виробництва в окремих експортоорієнтованих галузях економіки внаслідок лібералізації режиму доступу до зовнішніх ринків; зменшення витрат українських експортерів від дискримінаційних заходів; зменшення транспортних витрат внаслідок гарантування свободи транзиту товарів територією країн-членів СОТ та інші;

б) для споживачів: розширення асортименту та якості пропонованих товарів та послуг, зниження їхньої ціни; зміни в обсягах і структурі споживання та інші;

в) для макроекономічного стану країни: поява вже в короткостроковій перспективі додаткових стимулів для проведення необхідних внутрішніх реформ; створення передумов для захисту конкурентного середовища та боротьби з корупцією; розвиток нових технологій; поліпшення інвестиційного клімату; зниження рівня тенізації імпорту.

Високу ймовірність переваження позитивних наслідків вступу України до СОТ матимуть харчова та легка промисловість, телекомунікації, туристичні послуги, фондовий ринок, трубопровідний транспорт, страхування, поштовий зв'язок, банківські послуги.

До негативних наслідків вступу в СОТ слід віднести:

а) для виробників: загострення існуючих внутрішніх економічних проблем; зменшення державної підтримки окремих виробників; неготовність вітчизняних виробників в окремих випадках до жорсткої конкуренції; зменшення прямої підтримки з боку держави для окремих галузей; проблеми реструктуризації, очевидно, чекатимуть й на український аграрний сектор; певне витіснення вітчизняних постачальників авіаційних і, деякою мірою, морських транспортних послуг; можлива криза нездатності національних виробників щодо дотримання міжнародних стандартів.

Значним негативом для держави сьогодні є те, що відкривши свій ринок для більшості іноземних товарів, Україна не прийняла документів, необхідних для власного до-

ступу на ринки інших країн, на таких самих умовах. У результаті маємо падіння сальдо торгового балансу, значне перевищення імпорту над експортом.

Серед болючих питань взаємовідносин України з країнами-членами СОТ слід назвати намагання США примусити нашу країну скасувати експортні мита на брутт чорних металів, що може ускладнити забезпечення сировиною українських заводів. Іншим проблемним питанням, в контексті вступу до СОТ, залишається сільське господарство та цукрова промисловість. Існуючий сьогодні в Україні порядок і обсяг сільськогосподарських субсидій погано узгоджується з правилами СОТ. Застосування імпортних ставок щодо цукру-сирцю суперечить нормам СОТ [30].

Важливим, актуальним завданням в 2006 р. є розробка стратегічної програми адаптації та реалізації потенціалу членства в СОТ, яка на думку Президента України В.Ющенка, передбачатиме:

- спеціальні заходи, спрямовані на компенсацію очікуваних короткострокових негативних наслідків від вступу до СОТ, зокрема у сфері зайнятості;
- умови та терміни системного захисту пріоритетних галузей економіки з максимальним використанням механізмів, дозволених СОТ;
- подолання дискримінаційних обмежень щодо українських компаній на зовнішніх ринках;
- підготовку спеціалістів, здатних використовувати правові норми СОТ і діючи систему вирішення суперечок для обстоювання інтересів України на зовнішніх ринках[31].

Слід відмітити, що у вересні - грудні 2005 р. Верховна Рада ухвалила вісім і відхилила дев'ять з близько 20 законів, необхідних для вступу України до СОТ, низьку продуктивність ухвалення законопроектів зумовило послаблення підтримки урядових ініціатив у Парламенті України, внаслідок зміни уряду та наближення парламентських виборів. Серед прийнятих у 2005р. законів є закони України про:

- внесення змін до закону «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту»;

-
- внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо санітарно-епідеміологічних норм харчових продуктів);
 - внесення змін до закону «Про захист прав споживачів»;
 - стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності;
 - внесення змін до закону «Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини», низки інших законів [32].

В той же час, у січні 2006 р., Україна практично не наблизилася до вступу в СОТ, досі не підписано протоколи з вісьмома країнами, у т.ч. з найпроблемнішими - США й Австралією. З понад, як десяти необхідних для вступу законопроектів, що перебувають на розгляді у Верховній Раді, у січні ухвалено лише один [33].

Станом на березень 2006 р. у процесі приєднання до СОТ Україну обігнала Росія, якій лишилося підписати 3 протоколи - зі США, Колумбією і Австралією. Від позиції США багато в чому залежатиме, чи зможе Україна вступити до СОТ раніше Росії. Саме тому, на наш погляд, особливу увагу привертає «Угода про умови приєднання української держави до Всесвітньої торговельної організації», яка підписана 8 березня 2006 р. між Україною і США. Ця Угода набере чинності після проходження в Конгресі США [34].

Для зменшення негативних наслідків вступу України до СОТ, на наш погляд, слід:

- по-перше: більш детально відпрацювати комплекс нормативно-правового забезпечення процесу приєднання до СОТ, з врахуванням особливостей імпортно-експортного потенціалу України;
- по-друге: врахування недоліків і упущень, які мали місце в Польщі, країнах Балтії, Словаччині та Угорщині. На сьогодні в цих країнах чітко й конкретно постали проблеми щодо компенсації Європейським Союзом збитків новим країнам-членам ЄС у сільськогосподарському виробництві (Угорщина); вугільній галузі (Польща); рибопереробній галузі (країни Балтії). Великий (18% у Польщі і Словаччині) рівень незадіяного працездатного населення. Врахування помилок сусідів дасть можливість Україні мінімізувати негативи вступу до СОТ, що дозволить отримати баланс “по-

зитиву". Основну увагу в Україні на шляху євроінтеграції слід приділити зростанню економічного потенціалу та залученню іноземних інвестицій.

Наприклад, реальний аналіз зовнішньоторговельного обігу Україна - ЄС вказує на наступне: частка ЄС у зовнішньоторговельному обороті України складала у першому півріччі 2004 року приблизно 31,9 %. Це лише 39-й показник серед зовнішньоторговельних партнерів Європейського Союзу. Питома вага даної частки становить лише 0,4 % імпорту та 0,5% експорту Європейського Союзу. У 10 державах, які стали членами ЄС 1 травня 2004 року частка ЄС в експорті складала на момент вступу в середньому 60%, а в імпорті - 57%. Так, в Угорщині на ЄС припадало 74,3% експорту і 57,8% імпорту, у Польщі 69,2% і 61,4%, в Словаччині - 59,9% відповідно [35].

Іншим важливим показником щодо готовності країни до вступу в СОТ є показник ВВП на душу населення. На сьогодні в Україні він дорівнює близько 6500 дол. США, що становить 16% аналогічного середнього показника по Європейському Союзу (27997 дол. США) та 32% від середнього показника 10 країн, що стали членами ЄС в 2004 році. За цим важливим економічним критерієм Україна сьогодні ще поступається також Болгарії, Румунії, Туреччині, Росії та Білорусі [36].

Якщо частка іноземних інвестицій у ВВП України в 2003 році становила 1,4% то в 10 країнах, нових членах ЄС, цей показник в середньому 5,1%. Серед країн-сусідів України на Польщу припадає 3,2%, Словаччину - 6,3%, Угорщину - 4,7%, Румунію - 2,8%.

Ще одним важливим чинником прискорення руху України в СОТ залишаються іноземні інвестиції в економіку. На жаль і за цим показником наша держава набагато відстає від країн-членів ЄС [37].

Підбиваючи підсумки роботи уряду в 2005 р. Президент України В.Ющенко підкреслив, що інтеграція «України до

СОТ дозволить на 10% збільшити доходи України від торгівлі з іншими країнами. Український товаровиробник буде мати більш широкий доступ до світових ринків. Забезпечення національних інтересів і захист українського виробника є пріоритетом для уряду. Саме з цих позицій ми ведемо переговори з країнами - учасницями СОТ» [38].

На підставі наведених аргументів можемо зробити окремі висновки:

по-перше, інтеграція України до Європейської Спільноти неможлива без вступу в СОТ, що дає, з одного боку, переваги, а з іншого боку – породжує і небезпеки для економіки країни;

по-друге, як свідчила конференція представників країн-членів СОТ в Гонконзі в грудні 2005 року, і в СОТ накопичились протиріччя, які ледь не закінчились розпадом структури при затвердженні бюджету СОТ на 2007-2013 рр. Лише завдяки поступкам Англії і компромісу з іншими учасниками зібрання вдалося зберегти єдність організації;

по-третє, позиції прибічників порядків, що існують у світовій торгівлі, досить сильні. Головний їх аргумент полягає в тому, що дотепер ніхто нічого краще за СОТ не створив. Є підстави бути незадоволеними організацією, але поки її нічим замінити.

Аналіз стану євроінтеграційного поступу України, проведений в нашому матеріалі, дає, на наш погляд, підстави внести окремі рекомендації щодо удосконалення процесу інтеграції до СОТ, а саме:

1. Незважаючи на гостру необхідність прискорення інтеграції, забезпечити об'єктивну оцінку можливих наслідків приєднання України до СОТ.

2. З метою максимального використання переваги членства в СОТ та мінімізації можливих негативних наслідків, в період адаптації, вжити комплексних заходів по забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

3. Завершити процес внесення змін і доповнень до відповідних законів України щодо виконання критеріїв вступу до СОТ. Створити ефективний механізм моніторингу за відповідністю українського законодавства нормам СОТ.

4. Здійснити всебічний аналіз ефективності використання наявних ресурсів (фінансових, кадрових та інших). Для реформування торговельної політики з метою досягнення критеріїв членства в СОТ.

5. Забезпечити перепідготовку кадрів з питань діяльності СОТ, які відстоюватимуть інтереси держави.

6. Вивчити можливості, більш широкого залучення іноземної технічної допомоги для вирішення питань підготовки фахівців у сфері діяльності СОТ.

Література:

1. Ющенко В.А. Про внутрішнє і зовнішнє становище України в 2005 р. // Доповідь в Верховній Раді України. - К.: 2006. – 128 с.
2. Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки/ під ред. Власюка О.С. - К. : Знання України. 2005р. – 556 с.
3. Головка О. Газова проблема: шляхи розв'язання./ Урядовий кур'єр. - 2005р., 29 грудня; Фіалко А. Європейський вибір: випробування газом/щотижневик Дзеркало тижня. - 2006р., 21 січня; Шерр Джеймс. Європа і газова криза: Хто винний і що робити?/щотижневик Дзеркало тижня.-2006р., 28 січня.
4. Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки/ під ред. Власюка О.С. - К. : Знання України, 2005 р. - С.-496-497.
5. Посібник з транскордонного співробітництва / Відповідальний за випуск В.Чопак. - Ужгород.: - Поліграф центр «Ліра», 2005 р. – 29 с.
6. Що таке Угода про партнерство та співробітництво: Довідник. - К.: Комісія Європейського Співтовариства., 1998. -97 с.
7. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу // Указ Президента України від 11.06.1998.
8. Програма інтеграції України до Європейського Союзу // Указ Президента України від 14.09.2000.
9. Європейський вибір: Послання Президента України до Верховної Ради України. 2002 р. - К.: Преса України, 2002. - 96 с.

-
- 10 Ющенко В.А. Про внутрішнє і зовнішнє становище України в 2005 р. // Доповідь в Верховній Раді України. - К.: 2006. – 128 с.
 - 11 Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки/ під ред. Власюка О.С. - К. : Знання України. 2005р. -509 с.
 - 12 Іноземні інвестиції в Україні. - К.: Редакційно-видавниче відділення УкрІНТЕІ,2044.- 248 с.
 - 13 Міжнародні інтеграційні процеси сучасності: Монографія / А.С. Філіпченко (керівник авт. Кол.). - К.: Знання України, 2004.-304 с.
 - 14 Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО: інтеграційні перспективи України. - К., 2004. - 32 с.
 - 15 Аналітичний щоквартальник // Науковий редактор Дергачов О.П. - 2003. - № 3-4.
 - 16 Осика С, П'ятницький В. Світова Організація Торгівлі. Посібник. - К: К. І. С., 2004. - 506 с.
 - 17 Гетманчук А.: Інша Райс // Дзеркало тижня, 10 грудня 2005 р. Ринковий статус від Євросо-юзу// Урядовий Кур'єр. 2 грудня 2005 р.
 - 18 Коваленко В. Вступ до СОТ: Сказавши «А», потрібно сказати «Б» // Дзеркало тижня 17 грудня 2005 р.
 - 19 Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО: інтеграційні перспективи України. - К., 2004. - С. 32.
 - 20 Мушка Ю. Деякі проблеми на шляху інтеграції України до ЄС / Угорщина на шляху до Шенгену виклики для України. Матеріали міжнародного «круглого столу» експертів. Ужгород, 2001 р. - Ужгород: Видавн. Падяка., 2001.Ю- С. 101.
 - 21 Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО: інтеграційні перспективи України. - К., 2004. - С. 9
 - 22 Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО: інтеграційні перспективи України. - К., 2004. - С. 11.
 - 23 Осика С., П'ятницький В. Світова Організація Торгівлі. Посібник. - К.: К. І. - С- 2004. - С. 19-22.
 - 24 Досвід країн Вишеградської Четвірки на шляху до ЄС: можливості для України. - Ужгород.: Видавн. Падяка, 200. - С. 70
 - 25 Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО: інтеграційні перспективи України. - К., 2004ю - С. 12-15.

-
- 26 Коваленко В. Вступ до СОТ: Сказавши «А», потрібно сказати «Б» // Дзеркало тижня 17 грудня 2005 р.
 - 27 Ринковий Статус від Євросоюзу // Урядовий кур'єр, 2 грудня 2005 р.
 - 28 Ринковий Статус від Євросоюзу // Урядовий кур'єр, 2 грудня 2005 р.
 - 29 Манько В. В очікуванні СОТ: Чи зможе Україна скористатися перевагами від вступу до клубу Світової торгівлі.// Дзеркало тижня 10 грудня 2005 р.
 - 30 Манько В. В очікуванні СОТ: Чи зможе Україна скористатися перевагами від вступу до клубу Світової торгівлі.// Дзеркало тижня 10 грудня 2005 р.
 - 31 Юценко В.А. Про внутрішнє і зовнішнє становище України в 2005 р. // Доповідь в Верховній Раді України. - К.:2006.-е. - 108.
 - 32 Квартальні передбачення: дослідження економіки України / Міжнародний центр перспективних досліджень. №33 - 2005р. - 42 с.
 - 33 Політичний коментар: щомісячний огляд ситуації в Україні / Центр перспективних досліджень. №2 - 2006р. С.-12.
 - 34 Політичний коментар: щомісячний огляд ситуації в Україні / Центр перспективних досліджень. №2 - 2006р. С.-12
 - 35 Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО: інтеграційні перспективи України. - К., 2004ю - С. 58. ДрузенкоГ. Напередодні Саміту Україна - ЄС: підсумки заради перспективи // Дзеркало тижня. 18 листопада 2003 р.
 - 37 Іноземні інвестиції в економіку України. Наукове зібрання. К.: 2004 р. с. 123
 - 38 Юценко В.А. До всіх і кожного / По матеріалах радіо звернень в 2005 -2006 рр. - Щотижневик Комсомольська правда - 2006р. - 10 березня.

(Проблеми балканістики, сходознавства та міжнародних відносин: Збірник наукових праць Інституту історії України НАН України. – К., 2007. – С.93-102.)